

NATIONALE BOND VAN PROTESTANTSCHIE KIEZERS

Antipapisme en nationale eenheid vormden de voornaamste strijdpunten van de **Nationale Bond van Protestantsche Kiezers**, die van 1913 tot de vroege jaren twintig actief was. De Nationale Bond van Protestantsche Kiezers werd op 15 april 1913 te Amsterdam opgericht, onder meer uit onvrede met de strijd van de protestantse partijen voor bijzonder onderwijs. Tot de oprichters behoorden onder anderen H.C. Differee, conservator van de Amsterdamse universiteitsbibliotheek en prominent lid van de remonstrantse kerk, en W.H. Lieftinck, die eerder al actief was in de **Christen-Democratische Partij** en de **Christelijk-Sociale Partij**. Veel leden waren afkomstig uit de CHU en uit de kringen van de Evangelische Maatschappij. Het blad van deze religieuze organisatie, *De Protestant*, besteedde vrijwel als enige serieuze aandacht aan de oprichting van de partij.

Bij de op 7 juli van dat jaar gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer nam de bond in zes kiesdistricten deel. Het leverde de partij in totaal 5317 stemmen op (0.69%). In geen van de districten behaalde de partij de herstemming. Na deze eerste mislukte poging het Binnenhof te bereiken, heeft de partij getracht de partijorganisatie verder uit te bouwen. In een vergadering op 27 november 1913 werden statuten en een beginselverklaring aangenomen, terwijl ook plannen werden gemaakt voor de uitgave van een eigen periodiek. In de beginselverklaring probeerde de bond een conservatief getint liberalisme met protestantse beginselen te verzoenen. Nederland werd door de partij als een protestantse natie beschouwd, waarin protestants geachte geestesmerken als individualisme, de scheiding tussen kerk en staat, vrijheidszin en ordelievendheid hoogtij zouden moeten vieren. Onder invloed van de RKSP waren de CHU en de ARP volgens de bond echter 'Roomsche practijken' gaan navolgen; niet het algemeen belang van de natie maar het belang van de eigen achterban was voorop komen te staan en de kansel werd misbruikt voor de 'politiek'.

De Nationale Bond wilde een partij zijn voor 'vrije protestanten', die slechts het 'algemeen belang' en de 'eenheid' van de natie voor ogen stond, en die zich tegen het 'staatssocialisme' en 'ultramontanisme' keerden. De afkeer van beide stromingen had bij de verkiezingen van 1913 overigens geleid tot discussies over de vraag welke coalitie gesteund zou moeten worden bij herstemmingen. Het officiële advies van de partij was om de linkse coalitie (dat wil zeggen de liberalen) te steunen. Maar A.G.H van Hoogenhuyze, prominent lid van de partij, adviseerde de achterban van de partij in een open brief om ondanks alle bezwaren toch op de rechtse coalitie te stemmen. Het socialistische gevaar werd door Van Hoogenhuyze toch als gevaarlijker ingeschat dan het 'roomsche' gevaar.

De pogingen om de partij van de grond te krijgen waren weinig succesvol. Het aangekondigde partijblad is nooit verschenen, en buiten enige kernen in de randstad had de bond nauwelijks enige leden. Aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 3 juli 1918 nam de partij slechts in de kieskringen Rotterdam en Haarlem deel. Lijsttrekker was P.Th. (Paul) Hugenholtz, die eerder als voorzitter van het Democratisch Verbond campagne had gevoerd tegen het in 1917 ingevoerde stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Onder zijn leiding kreeg de bond slechts 378 stemmen (0.03%).

Na dit electorale echech heeft de partij weinig meer van zich laten horen. In 1919 nam de partij deel aan gemeenteraadsverkiezingen in Haarlem en aan verkiezingen voor de Provinciale Staten in Noord-Holland. Het leverde de partij wederom geen enkele zetel op. Na 1919 heeft de bond niet langer deelgenomen aan verkiezingen. Hoewel de gids *Parlement en Kiezer* nog tot 1922 het programma van de bond heeft afgedrukt, bestond de partij in de praktijk al lang niet meer.